

Nr 25

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m., dels i ämnet väckta motioner, dels ock motioner om anslag till avlönande av en finskspråkig präst i Sundsvall.

Genom en den 15 februari 1963 dagtecknad proposition, nr 95, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:ten under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 44 och 46 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400),

2) lag om ändrad lydelse av 6 och 10 §§ lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond, samt

3) förordning med särskilda bestämmelser om hushållningsplan för ecklesiastikt löneboställes skog m. m.,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionens första del framlägges förslag till vissa smärre reformer på den ecklesiastiska boställsförvaltningens område. Sålunda föreslås, att möjlighet öppnas att fastställa kortare giltighetstid för skogshushållningsplan för ecklesiastikt löneboställe samt för uppskattning av sådant boställes årliga normalavkastning, om man därigenom kan samordna giltighetstiderna beträffande skilda boställen inom samma pastorat.

För att förenkla det administrativa förfarandet beträffande avlöning, pension och andra anställningsvillkor för de hos pastoraten anställda skogsbiträdena föreslås vidare, att nuvarande omständliga remissförfarande i avlöningsfrågor slopas, att stiftsnämnderna skall svara för skyldigheter, som i samband med den allmänna tilläggs pensioneringen m. m. ankommer på arbetsgivare samt att kostnaderna för skogsbiträden bestrides direkt ur kyrkofonden.

Vidare föreslås, att kostnaderna för tillfälligt biträde, som stiftsnämnd anlitar för att göra upp skogshushållningsplan, bestrides direkt ur kyrkofonden.

I propositionens andra del behandlas ett antal frågor om anslag ur kyrkofon-

den. Sålunda framlägges förslag om en utökning av antalet stiftsadjunktstjänster med fyra. Vidare föreslås två nya avlöningsbidrag till sjömanspräster samt uppräknig av dessa bidrag med hänsyn till ökade lönekostnader. För anlåtande av biträde inom ecklesiastikdepartementet vid handläggningen av kyrkliga ärenden föreslås, att ett anslag av 70 000 kr. anvisas för nästa budgetår. Slutligen föreslås särskilda bidrag ur kyrkofonden få utgå för budgetåret 1963/64 till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet samt till svenska kyrkans representation vid Faith and Order's fjärde världskonferens i Montreal och Lutherska världsförbundets fjärde generalförsamling i Helsingfors.

Författningsförslagen

De i propositionen framlagda två lagförslagen och förslaget till förordning är av följande lydelse.

Förslag

till

Lag

**om ändrad lydelse av 44 och 46 §§ ecklesiastik boställsordning
den 30 augusti 1932 (nr 400)**

Härigenom förordnas, att 44 och 46 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

44 §.

För skötseln — — — — — pastorat gemensamt.
Skogsbiträde skall — — — — — skoglig utbildning.
Skogsbiträde utses — — — — — till skogsbiträde.
Kan sökande — — — — — därtill skickad.

Skogsbiträde skall för uppdraget äga att av vederbörande pastorat uppbära skäligt arvode, som stiftsnämnden bestämmer.

Skogsbiträde skall för uppdraget äga uppbära lön eller arvode samt resekostnadsersättning, traktamente och ersättning för expenser med belopp, som stiftsnämnden bestämmer.

Skyldighet att erlægga arbetsgivaravgift ävensom annat åliggande, som beträffande avlöning, pension och därmed jämförliga förhållanden ankommer på arbetsgivare, skall i fråga om skogsbiträde fullgöras av stiftsnämnden.

46 §.

Hushållsplan upprättas — — — — — av stiftsnämnden.
Planen skall — — — — — förändrad plan.

Anlitar stiftsnämnd tillfälligt biträde för upprättande av hushållningsplan, åligger det pastoratet att enligt grunder, som Konungen bestämmer, ersätta kyrkofonden för härav uppkommen kostnad.

För upprättande av hushållningsplan må stiftsnämnd tillfälligt anlita biträde.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

---

¹ Senaste lydelse av 44 § se 1942: 233.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 6 och 10 §§ lagen den 30 augusti 1932
(nr 404) om kyrkofond

Härigenom förordnas, att 6 och 10 §§ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Enligt vad — — — — — Luleå stift.
Ytterligare skola, — — — — — kyrkofonden utgöras:
1) Kostnad för — — — — — annan ordning;
2) kostnad för — — — — — allmän tilläggspension;
2 a) annan kostnad — — — — — avsedda präster;
2 b) kostnad för — — — — — särskilt stadgas;
2 c) kostnad för — — — — — av pastorat;
3) bidrag, som — — — — — åt döva;
4) kostnad, som — — — — — äger tillämpning;
5) kostnad, enligt — — — — — åt församlingspräster;
6) anslag, som — — — — — kyrkliga ärenden;

7) kostnad för förvaltningen av boställen och övriga fastigheter, varav inkomsten, jämlikt vad i 3 § sägs, skall ingå till kyrkofonden;

7) kostnad för förvaltningen av boställen och övriga fastigheter, varav inkomsten, jämlikt vad i 3 § sägs, skall ingå till kyrkofonden, *ävensom kostnader för skogsbiträde enligt 44 § eklelesiastik boställsordning, skogsbiträde, som enligt vad Konungen därom särskilt förordnar anlitas av stiftsnämnd, samt biträde, som enligt 46 § boställsordningen anlitas av stiftsnämnd för upprättande av hushållningsplan;*

8) belopp, som — — — — — avlöningen bidra;
9) kostnad för — — — — — kyrkliga ändamål.

¹ Senaste lydelse av 6 § se 1961: 440.

10 §.

Vid uppskattningen skall iakttagas följande:

- 1) Uppskattningen skall — — — — — tio år.
 2) Till grund — — — — — av boställsnämnd.

3) Till grund för uppskattningen av skogsavkastningen lägges värdet av det för avverkning tillgängliga virket på rot. Från detta värde dragas dels rotvärdet av virke, som erfordras för löneboställets husbehov samt enligt vad i 55 § ecklesiastik boställsordning är stadgat kan anses erforderligt för prästgård, kyrka och kapell, dels å skogen belöpande skatter, dels ock de kostnader, pastoratet under den tid, uppskattningen avser, beräknas skäligen få vidkännas för upprättande av ny hushållningsplan, för utstämplingar och skogsvårdsåtgärder.

3) Till grund för uppskattningen av skogsavkastningen lägges värdet av det för avverkning tillgängliga virket på rot. Från detta värde dragas dels rotvärdet av virke, som erfordras för löneboställets husbehov samt enligt vad i 55 § ecklesiastik boställsordning är stadgat kan anses erforderligt för prästgård, kyrka och kapell, dels å skogen belöpande skatter, dels ock de kostnader, pastoratet under den tid, uppskattningen avser, beräknas skäligen få vidkännas för utstämplingar och skogsvårdsåtgärder.

- 4) Förlust å — — — — — å annan.
 5) Förbättring av — — — — — såsom förvaltningskostnad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964.

Förslag

till

Förordning

med särskilda bestämmelser om hushållningsplan för ecklesiastikt löneboställes skog m. m.

Härigenom förordnas, att utan hinder av vad som föreskrives i 46 § ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) och 10 § lagen samma dag (nr 404) om kyrkofond skall i nedan angivna fall gälla följande.

Finns inom pastorat två eller flera ecklesiastika löneboställen och omfattas hushållningsplanerna för skötseln av boställes skog skilda tidsperioder,

må giltighetstiden för ny sådan plan, som fastställes första gången efter det denna lag trätt i kraft, bestämmas till kortare tid än tio år, om perioderna därigenom kunna bringas att överensstämma. Vad nu sagts om hushållningsplan skall äga motsvarande tillämpning beträffande uppskattning av löneboställes normalavkastning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1963.

I anslutning till författningsförslagen har i propositionen därjämte föreslagits, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att i övrigt utfärda vissa bestämmelser i enlighet med vad, såsom framgår av den nedan intagna redogörelsen, förordats i propositionen.

Övriga förslag i propositionen

De förslag i övrigt, vilka Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bifalla, är

a) att fr. o. m. den 1 juli 1963 tills vidare erforderliga medel ur kyrkofonden må disponeras för anställande av ytterligare fyra stiftsadjunkter, varvid det nu utgående årliga anslaget å 8 500 kr. för bidrag till avlönande av för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. anställda präster indrages;

b) att ur kyrkofonden må till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse utgå dels ytterligare avlöningsbidrag för tiden den 1 januari 1962—den 30 juni 1963 med tillhoppa 25 800 kr., dels årligen fr. o. m. budgetåret 1963/64 tills vidare 14 bidrag om 20 400 kr. för avlönande enligt gällande grunder av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet;

c) att för anlåtande av biträde vid handläggningen inom vederbörande statsdepartement av kyrkliga ärenden må för budgetåret 1963/64 ur kyrkofonden utgå högst 70 000 kr.;

d) att ur kyrkofonden må för budgetåret 1963/64 utgå bidrag till Svenska diakonsällskapet med högst 58 000 kr. till bestridande av kostnader för utbildning av kyrkomusiker vid Sköndalsinstitutet; samt

e) att ur kyrkofonden må till resekostnader m. m. för svenska kyrkans representanter vid Faith and Order's fjärde världskonferens i Montreal och Lutherska världsförbundets fjärde generalförsamling i Helsingfors utgå bidrag med 25 000 kr.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

dels de likalydande, i anledning av propositionen väckta motionerna I: 646 av herr Olsson, Ernst, m. fl. samt II: 798 av herr Staxäng m. fl.;

dels de likalydande, i anledning av propositionen väckta motionerna I: 677 av herr Olsson, Ernst, m. fl. samt II: 831 av herr Börjesson i Glömminge m. fl.;

dels ock de likalydande, vid riksdagens början väckta motionerna I: 125 av herr Petersson, Per, m. fl. samt II: 148 av herr Svenungsson m. fl., om anslag till avlönande av en finskspråkig präst i Sundsvall.

I motionerna I: 646 och II: 798 hemställes, »att riksdagen ville avslå propositionen i vad den innebär överförande av kostnaderna för avlönande av skogsbiträdena till kyrkofonden».

I motionerna I: 677 och II: 831 hemställes, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 95 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning och förslag rörande utjämning genom kyrkofonden av pastoratens kyrkvaktmästarelönekostnader enligt i stort sett samma principer som gäller i fråga om kyrkomusikerlönekostnaderna».

I motionerna I: 125 och II: 148 hemställes, »att riksdagen måtte till Bidrag till avlönande av finskspråkig präst i Sundsvall anvisa ett anslag av 25 000 kr.».

Över sistnämnda motioner har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtats yttrande från kammarkollegiet, statskontoret samt domkapitlena i Härnösands och Luleå stift.

För det närmare innehållet i motionerna redogöres nedan.

I. Vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning m. m.

Inledning

Sedan önskemål därom framförts bl. a. av 1958 års riksdag, tillkallade efter erhållet bemyndigande chefen för ecklesiastikdepartementet år 1960 sakkunniga med uppgift att verkställa översyn av den ecklesiastiska boställsförvaltningen och gällande normaluppskattningssystem beträffande avkastningen av löneboställen. Enligt de för utredningen meddelade direktiven skulle det vara de sakkunniga obetaget att ta upp till prövning även andra frågor rörande boställsförvaltningen m. m., vilka kunde aktualiseras under arbetets gång.

Utredningen, som antagit benämningen *1960 års ecklesiastiska boställsutredning*, har den 15 november 1962 avgivit en stencilerad promemoria med förslag till vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning m. m. (Ecklesiastikdepartementet 1962: 7). I denna har utredningen framlagt förslag om vissa ändringar i ecklesiastiska boställsordningen (EBO) och dess tillämpningsbestämmelser, lagen om kyrkofond (LKF) och ecklesiastiska medelsförvaltningsreglementet, som utredningen — utan att föregripa sin mera omfattande översyn av boställsförvaltningen — funnit angelägna för att anpassa dessa författningar till reformer, som

genomförts inom angränsande områden av lagstiftningen. Förslagen anges syfta till administrativa förenklingar men inte avse rubba på principerna för boställsförvaltningen.

Över promemorian har yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

I propositionen behandlas tre i utredningen framlagda förslag. Redogörelse härför lämnas nedan i skilda avsnitt.

Giltighetstiden för normaluppskattning och skogshushållningsplan

Gällande bestämmelser. Vid bestämmande av de tillskott, som under vissa förutsättningar kan utgå ur kyrkofonden till pastoraten för gäldande av deras präst- och kyrkomusikerlönekostnader, skall avkastning av löneboställe tagas i beräkning med belopp, som fastställts genom uppskattning av boställets årliga normalavkastning, s. k. normaluppskattning (7 och 9 §§ LKF). I 10 § LKF regleras närmare hur uppskattningen skall ske. Bl. a. föreskrives, att uppskattningen skall avse samma tid som hushållningsplanen för skogen, där sådan finnes, och eljest en tid av tio år.

Om hushållningsplan för skogen stadgas i 46 § andra stycket EBO, att den för varje löneboställe skall omfatta en tid av tio år. Föreligger synnerliga skäl, kan planen före utgången av giltighetstiden ersättas med ny, förändrad plan, som gäller för återstoden av tioårsperioden. Jämlikt 3 kap. 2 § tillämpningskungörelsen till EBO kan stiftsnämnden, om synnerliga skäl föreligger, upprätta gemensam hushållningsplan för skog till två eller flera löneboställen, som tillhör samma pastorat.

Upplåtelse av löneboställe på arrende skall enligt 27 § EBO ske på tio år i sänder, där inte särskilda omständigheter föranleder annat. Denna regel kompletteras av en bestämmelse i 1 kap. 3 § tillämpningskungörelsen, att arrendetiden som regel skall bestämmas så, att den upphör under samma år som normaluppskattningsperioden. Har inte bostället normaluppskattats, bör arrendetiden i stället anpassas till perioden för skogshushållningsplanen.

Av praktiska skäl har man eftersträvat att tillämpa samma giltighetstid för hushållningsplanerna för löneboställen inom samma pastorat och därmed även samma tidsperiod för normaluppskattning och utarrendering. Därigenom underlättas boställsnämndernas och stiftsnämndernas befattning med uppsikten över boställsförvaltningen. Antalet förrättningsstillfällen kan begränsas eftersom förrättningar på flera boställen inom pastoratet kan utföras i ett sammanhang, innefattande såväl ekonomiska besiktningar, bl. a. för bestämmande av arrendevillkor, som normaluppskattning. Genom att det i en övergångsbestämmelse till EBO föreskrevs, att hushållningsplan, som skulle tillämpas första gången efter det EBO trätt i kraft, fick fastställas för kortare tid än tio år, kunde en sådan samordning ske inom pastoraten. Någon motsvarande bestämmelse, som kan tillämpas beträffande senare hushållningsplaner, finns emellertid inte.

Utredningen. Den fr. o. m. år 1962 genomförda nya pastoratsindelningen har haft till följd, att på flera håll olika tidsperioder för normaluppskattningar och för skogshushållningsplaner kommit att gälla för boställen inom ett nybildat pastorat. För att bringa förrättningarna på de olika boställena i takt inom sådana pastorat föreslår utredningen, att möjlighet öppnas att övergångsvis vid nästa förrättningstillfälle fastställa kortare giltighetstid än tio år för normaluppskattning och skogshushållningsplan. Detta utgör förutsättning för att gemensam hushållningsplan skall kunna upprättas för flera boställen i ett pastorat. En temporär uppmjukning av regeln skulle även eljest medföra praktiska fördelar.

Remissyttranden. Såsom framgår av redogörelsen å s. 9 i propositionen har i sak utredningens förslag i denna del enhälligt tillstyrkts.

Kostnader för pastoratens skogsbiträden

Gällande bestämmelser m. m. För skötseln av ecklesiastikt löneboställes skog skall enligt föreskrift i 44 § EBO hos pastorat såsom biträde vara anställd person med skoglig utbildning eller, om särskilda omständigheter det föranleder, annan person med praktisk erfarenhet i skogsskötsel. Genom lagändring år 1942 öppnades möjlighet för stiftsnämnd att föreskriva, att skogsbiträde skall anställas av två eller flera pastorat gemensamt. Skogsbiträde utses av stiftsnämnden efter val av pastoraten. Skogsbiträde skall av pastoratet uppbära skäligt arvode, som stiftsnämnden bestämmer.

I 3 kap. 1 § tillämpningskungörelsen till EBO meddelas närmare föreskrifter om anställandet av skogsbiträden. Biträdena anställs för distrikt, som omfattar — efter stiftsnämndens bestämmande — ett eller flera pastorat. Förordnande meddelas av stiftsnämnden, vilken också bestämmer de arbetsuppgifter, som skogsbiträdet skall fullgöra för varje pastorats räkning, samt den ort, där skogsbiträdet skall vara bosatt. Nämnden kan även i övrigt meddela särskilda föreskrifter rörande anställnings- och tjänstgöringsförhållanden samt utbetalningen av skogsbiträdes avlöning ävensom utfärda särskild arbetsordning för biträdet. Beslut om entledigande av skogsbiträde meddelas av stiftsnämnden liksom också beslut rörande vikarie. Pastoratet skall beredas tillfälle yttra sig, innan stiftsnämnden beslutar i fråga om distriktsindelning, arbetsuppgifter, avlöningsförmåner och entledigande. Pastoratet kan hos stiftsnämnden påkalla entledigande av sitt skogsbiträde eller ändring i anställnings- och avlöningsförhållandena.

Stiftsnämnderna har i växlande omfattning begagnat sig av möjligheten att bilda större skogsbiträdesdistrikt med heltidsanställda biträden. Skogsbiträdesorganisationen har därför utformats mycket olika i stiftet. Bilden kompliceras ytterligare av att enstaka skogsbiträdesdistrikt omfattar delar av två stift samt

att pastoratens skogsbiträden i några fall också fullgör viss tjänstgöring på skogar, som står under stiftsnämnds förvaltning.

Utbetalningen av skogsbiträdenas avlöningsförmåner sker också på olika sätt. Vem som än står som utbetalare, är det dock fråga om en kostnad, som debiteras vederbörande pastorat i förhållande till dess andel i arbetskraften. Pastoratet tillgodoföres i sin tur kostnaderna genom att ett beräknat belopp kan tagas upp såsom en avdragsgill utgiftspost vid normaluppskattning eller vid redovisning av överskott, som pastoratet kan vara skyldigt att inleverera till kyrkofonden. En följd härav är, att skogsbiträdeskostnaderna i sista hand huvudsakligen kommer att bäras av kyrkofonden. Endast i fråga om s. k. självförsörjande pastorat, dvs. de som varken uppbär tillskott ur kyrkofonden eller redovisar överskott av sina löneboställen, stannar skogsbiträdeskostnaden helt på pastoraten själva.

För närvarande har sex stiftsnämnder medgivits att för skötseln av de under deras förvaltning stående ecklesiastika arrendegårdarnas skogar anlita pastorats skogsbiträde i vissa distrikt. Kostnaderna för stiftsnämndernas andelar i dessa skogsbiträdens lön redovisas över riksstaten på det särskilda för ändamålet uppförda förslagsanslaget Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Kostnader för skogsbiträden. Detta anslag upptages årligen med ett nominellt belopp av 1 000 kr. Sammanlagda beloppet av de utbetalningar, som skett från anslaget under ett budgetår, skall emellertid före årets utgång ersättas anslaget ur kyrkofonden. Kungl. Maj:t har den 6 juni 1962 föreskrivit, att arvode och övriga förmåner för befattningshavaren i dennes egenskap av skogsbiträde hos stiftsnämnd skall fastställas av nämnden, samt att arvodet och den lön som befattningshavaren åtnjuter såsom pastorats skogsbiträde tillsammans inte bör överstiga lönen åt kronojägare hos domänverket.

Utredningen. Utredningen konstaterar, att nuvarande system för lönekostnadernas bestridande medför flera uppenbara olägenheter. Utskottet får hänvisa till vad utredningen anfört härom å s. 18—21 i promemorian.

Utredningen anser, att de berörda olägenheterna vid nuvarande system kan undanröjas, om kostnaderna för skogsbiträdesorganisationen överflyttas från pastoraten till kyrkofonden. Förutom lönekostnaderna är det här bl. a. fråga om de på arbetsgivaren ankommande avgifterna för den anställdes sjukförsäkring och allmänna tilläggspensionering. Utbetalningen skulle handhas av stiftsnämnden, vilken också bör ha att svara för den på arbetsgivaren ankommande uppgiftsskyldigheten och inbetalning av arbetsgivaravgift m. m. Stiftsnämnden skulle bli förhandlingsorgan i lönefrågor med följd att skogsbiträdesarvodena kunde regleras efter enhetliga grunder och det omständliga remissförfarandet slopas. Den praktiska vinsten skulle främst vara större trygghet i anställningen för ifrågavarande skogligen personal och därmed bättre möjligheter att rekrytera

Utredningen lämnar å s. 22—24 i promemorian en redogörelse beträffande kostnaderna för pastorats skogsbiträden. Utredningen finner vid sina beräkningar att den faktiska merkostnaden för kyrkofonden vid en överflyttning av

skogsbiträdeskostnaderna för fonden skulle begränsa sig till inemot en halv miljon kr. Utredningen framlägger jämväl förslag i frågan.

Remissyttranden. Skiftande uppfattningar råder bland remissorganen om utredningens förslag rörande avlöningssystemet för skogsbiträden. Huvudparten av remissinstanserna går icke in på prövning i sak utan uttalar som sin åsikt, att reformen bör avvakta det slutliga utredningsförslaget rörande formerna för den framtida boställsförvaltningen. I de remissyttranden vari sakfrågan tagits upp intar emellertid flertalet en positiv hållning till förslaget. En direkt negativ inställning förekommer dock i två fall. Redogörelse för remissbehandlingen återfinnes å s. 13—20 i propositionen.

Kostnader för tillfälligt biträde vid upprättande av hushållningsplan

Gällande bestämmelser. Enligt 46 § EBO skall hushållningsplan för löneboställes skog upprättas genom stiftsnämndens försorg. Om stiftsnämnden för detta ändamål tillfälligt anlitar biträde, åligger det pastoratet att enligt grunder, som Kungl. Maj:t bestämmer, ersätta kyrkofonden för härav uppkommen kostnad. Stiftsnämnden äger påföra pastoratet kostnaden på sätt närmare stadgas i 6 kap. 4 § ecklesiastika medelsförvaltningsreglementet. Pastoratets kostnad är avdragsgill vid normaluppskattning av skogsavkastningen enligt 10 § 3 mom. LKF. Till följd härav kommer denna kostnad i flertalet fall att i sista hand belasta kyrkofonden.

Utredningen. Såsom en rationell åtgärd för att förenkla normaluppskattningen och avräkningen mellan pastoraten och kyrkofonden föreslår utredningen, att dessa kostnader för biträde, som tillfälligt anlitas av stiftsnämnden, får direkt åvila kyrkofonden. Pastoraten skulle därigenom helt befrias från utgiften och stiftsnämndernas redovisningsarbete skulle underlättas i inte oväsentlig mån.

Beträffande kostnaderna för anlåtande av biträde vid uppgörande av skogshushållningsplaner har utredningen inhämtat uppgifter för den senaste tioårsperioden, dvs. budgetåren 1952/62. Kostnaderna uppgick för denna tidrymd till sammanlagt 1 577 000 kr., varav 276 000 kr. belöper på självförsörjande pastorat. Kyrkofonden får sålunda, om dessa kostnader belastar fonden direkt, vidkännas en årlig utgift på i genomsnitt 160 000 kr. Av detta belopp hänför sig emellertid endast i genomsnitt 28 000 kr. till de självförsörjande pastoraten. Den verkliga merkostnaden för fonden till följd av förslaget skulle därför begränsa sig till i huvudsak detta belopp.

Utredningen har framlagt förslag till erforderliga ändringar i 46 § EBO, 6 kap. 2 och 4 §§ ecklesiastika medelsförvaltningsreglementet samt 6 och 10 §§ LKF.

Remissyttranden. Någon erinran i sak mot utredningens förslag har inte framkommit vid remissbehandlingen. En sammanfattning av remissvaren finnes på s. 21 och 22 i propositionen.

Föredraganden

Boställsutredningens förslag att giltighetstiderna för skogshushållningsplan och uppskattning av löneboställes normalavkastning skall kunna bestämmas till kortare tid än tio år syftar till att göra det möjligt att samordna dessa tidsperioder inom pastorat, som nybildats vid pastoratsindelningen. Förslaget har enhälligt tillstyrkts vid remissbehandlingen. Det synes medföra uppenbara praktiska fördelar, och jag vill därför förorda att en uppmjukning av gällande bestämmelser på området genomföres i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. I enlighet med förslag av kammarkollegiet bör möjligheten att bestämma en kortare giltighetsperiod än tio år begagnas endast vid den fastställelse som sker första gången efter det författningen trätt i kraft. Bestämmelserna blir därigenom tillämpliga endast vid förrättningar, som äger rum under den närmaste tioårsperioden. Härvid kan alla de justeringar företagas, som fordras till följd av den nya pastoratsindelningen. Skulle emellertid även eljest i något fall bristande överensstämmelse föreligga mellan giltighetstiderna inom ett pastorat, bör nu tillfället kunna begagnas att rätta till också detta förhållande. Jag vill därför föreslå, att bestämmelserna ges en något mera allmängiltig karaktär och inte enbart anknyter till förhållandena inom de nybildade pastoraten. Bl. a. med hänsyn härtill bör bestämmelserna intagas i författning, som antages med riksdagen.

Genom 1942 års ändring av EBO fick stiftsnämnderna möjlighet att låta flera pastorat ingå i ett gemensamt skogsbiträdesdistrikt med hel- eller deltidsanställt skogsbiträde. Denna möjlighet har utnyttjats i skiftande omfattning i olika stift. För närvarande finns — såsom framgår av utredningens promemoria — 70 distrikt med heltidsanställda skogsbiträden. Dessa svarar för vården av närmare 75 % av den totala ecklesiastiska skogsmarksarealen, medan för återstående del finns 218 deltidsanställda skogsbiträden. Om värdet av den organisation med heltidsdistrikt som sålunda byggts upp under de senaste 20 åren synes det hos den skogligen expertisen endast råda en uppfattning. Genom att bilda större skogsbiträdesdistrikt har man i dagens läge gjort det möjligt att effektivt utnyttja de avlöningstillgångar pastoraten har i sin boställsskog. Sålunda har bl. a. stiftsnämnden i Lund de bästa erfarenheter av detta system, och värdet härav från förvaltningsrationella synpunkter understrykes också av domänstyrelsen, stiftsnämnden i Härnösand och Stiftsjägmästareföreningen. Stiftsnämnden i Uppsala har likaså funnit anordningen vara nödvändig för skogsskötseln och till båtnad för skogsvården samt tillbakavisar som obefogad den negativa uppfattning, som kommit till uttryck i yttranden från en del pastorat.

Utredningen har emellertid påtalat vissa olägenheter, som råder med nuvarande ordning för fastställande och gäldande av skogsbiträdenas löner m. m. Utredningens uppfattning härvidlag vitsordas av ett flertal remissorgan, däribland domänstyrelsen, TCO och Stiftsjägmästareföreningen samt likaså flera myndigheter, som eljest av olika skäl avstyrkt eller ställt sig avvaktande till utredningens förslag, såsom kammarkollegiet, skogsstyrelsen och vissa stiftsnämnder.

För att avhjälpa bristerna föreslår utredningen, att skogsbiträdeskostnaderna överflyttas från de enskilda pastoraten direkt på kyrkofonden och att det nuvarande omständliga remissförfarandet i avlöningsfrågor slopas. Med dessa förändringar anser utredningen att en smidigare och mera effektiv form för förhandlingar i dessa frågor skapas samt att avlöningssystemet avsevärt förenklas. Utredningen har vidare funnit svårigheter föreligga att med nuvarande avlöningssystem på ett tillfredsställande sätt trygga befattningshavarnas rätt till pension m. m. Vid remissbehandlingen har konkreta exempel anförts på dessa svårigheter. Enligt utredningens förslag skulle problemet kunna lösas om arbetsgivares åligganden i dessa hänseenden fullgöres av stiftsnämnden.

I avvaktan på utredningens slutliga överväganden rörande förvaltningsformerna för det ecklesiastika skogsbruket är jag självfallet inte beredd att nu taga ställning till vilken eller vilka organisationsformer, som i och för sig kan erbjuda de bästa möjligheterna till att effektivt utnyttja pastoratens skogstillgångar. Med hänsyn till de mycket stora ekonomiska värden det här rör sig om — pastoratens nettoavkastning av skogen uppgick år 1960 till drygt 20 miljoner kr. — framstår det emellertid för dagen såsom ytterst angeläget att vidmakthålla största möjliga effektivitet hos nuvarande organisation av det ecklesiastika skogsbruket.

En förutsättning härför utgör tillgången på kvalificerad personal för skogsbiträdesdistrikten. För att trygga denna har utredningen funnit en omläggning av avlöningssystemet så angelägen, att utredningens senare överväganden i organisationsfrågorna inte bör avvaktas. Utredningens bedömning härvidlag vinner stöd i den oro över personalsituationen, som i remissyttrandena framkommit i uttalanden från ansvarigt håll.

Jag vill erinra om att flertalet av de remissmyndigheter, som nu avstyrkt den föreslagna reformen, inte har gjort några invändningar i sak utan endast anført, att man i frågan syntes böra avvakta utredningens kommande förslag. En sådan ståndpunkt kan givetvis ha visst fog för sig, i synnerhet om man anser, att reformen skulle föregripa eller försvåra ett framtida ställningstagande till formerna för boställsförvaltningen. Jag delar emellertid inte uppfattningen, att den föreslagna praktiska omläggningen av avlöningssystemet skulle få några sådana konsekvenser; fastmera finner jag farhågorna härvidlag betydligt överdrivna.

Av avgörande betydelse i detta sammanhang framstår däremot för mig det förhållandet, att ganska lång tid kommer att förflyta, innan utredningen kan framlägga sitt slutbetänkande och statsmakterna taga ställning till förslagen

däri. Härtill kommer att en eventuell omorganisation i förevarande fall med stor sannolikhet inte kan genomföras på en gång utan måste tänkas ske successivt. Man har därför anledning räkna med att nuvarande organisation med skogsbiträdesdistrikt åtminstone övergångsvis kommer att bestå under en längre period. Det kan enligt min mening vid nu angivna omständigheter inte anses rimligt att behålla former för reglering av skogsbiträdenas anställningsvillkor, som enligt en ganska enhällig uppfattning visat sig i flera avseenden försvåra arbetet för berörda parter. Utredningens förslag tillgodoser också de önskemål som framförts av den personalgrupp, varom här är fråga. Till följd av det anförda finner jag mig böra förorda, att de framlagda förslagen till förenklingar av förfarandet i berörda lönefrågor genomföres redan nu.

En huvudinvändning mot utredningsförslaget har varit, att det skulle medföra en ytterligare begränsning av den kyrkokommunala självbestämmanderätt, som var en grundprincip i 1932 års boställsreform. Såsom antytts i remissyttrandet av domänstyrelsen och stiftsnämnden i Härnösand, måste emellertid pastoratens rätt att i dessa ärenden beredas tillfälle att anmäla sina önskemål anses vara av närmast formell natur med hänsyn både till det sätt, på vilket avtalsuppgörelser i lönefrågor i dagens samhälle regelmässigt kommer till stånd, och till att det faktiska avgörandet i dessa frågor redan nu ligger hos stiftsnämnden. Det är givetvis även med den föreslagna ordningen pastoraten obehaget att framföra önskemål till stiftsnämnderna i hithörande frågor. Jag vill i sammanhanget framhålla, att om ett pastorat i enlighet med Pastoratsförbundets rekommendationer skulle bli medlem av skogsbruksområde, begränsar det sin självbestämmanderätt i dessa frågor såtillvida, att verksamheten inom området som regel ledes och samordnas av personal, som anställs och avlönas av vederbörande skogsägareförening — alltså inte av skogsbruksområdet.

Utredningens förslag att skogsbiträdena skulle införas under statliga löne- och pensionsreglementen torde inte böra prövas i detta sammanhang. Det väsentliga synes mig vara, att vederbörande personalgrupp nu beredes möjlighet att på enhetligt sätt förhandla om anställningsvillkor, och att denna ordning är lika god som för andra befattningshavare, t. ex. inom den statliga skogsförvaltningen. I vilka former en eventuell anknytning till centrala avlöningsbestämmelser lämpligen bör ske torde få bli föremål för förhandlingar i sedvanlig ordning.

Jag är medveten om att speciella förhållanden råder beträffande skogsvården på Gotland. Vad stiftsnämnden i Visby med hänsyn därtill har anført beträffande återverkningarna av reformen för stiftsnämndens del finner jag dock inte vara av den art att det motiverar, att särskilda bestämmelser meddelas för Visby stift. Med den struktur skogsbiträdesorganisationen har i detta stift kan den föreslagna omlaggingen uppenbarligen medföra endast mindre jämkningar i nuvarande ordning.

Någon principiell erinran torde enligt min mening knappast kunna resas — och har inte heller framkommit vid remissbehandlingen — mot att låta kyrkofonden direkt svara för kostnader, som i praktiken redan till största delen

belastar fonden. Såsom utredningen anför, uppstår en faktisk merkostnad för kyrkofonden i huvudsak endast beträffande skogsbiträdeskostnaderna i sådana pastorat, som nu själva svarar för sina lönekostnader utan tillskott från fonden. Utredningen har uppskattat denna merkostnad till inemot en halv miljon kr. Jag vill med hänsyn härtill endast understryka utredningens påpekande, att det framför allt är just dessa självförsörjande pastorat, som med sitt större skatteunderlag genom den allmänna kyrkoavgiften i väsentlig mån bidrar till att bära kyrkofondens utgifter.

Jag får slutligen i den förevarande frågan framhålla, att de vid normaluppskattningarna beräknade skogsbiträdeskostnaderna vid nuvarande löneutveckling i många fall torde ligga lägre än de faktiska kostnaderna. Till följd härav får pastoraten själva vidkännas hela den överskjutande kostnaden. När de faktiska kostnaderna överflyttas på kyrkofonden innebär detta således i dessa fall en vinst för pastoraten, medan det för kyrkofondens del kan komma att medföra en viss merkostnad utöver vad utredningen beräknat. Det framstår dock som en praktisk fördel på lång sikt, att normaluppskattningarna blir tillförlitligare och närmare överensstämmande med de faktiska förhållandena. Jag vill erinra om att detta var ett av huvudsyftena med den av 1958 års riksdag begärda översynen av normaluppskattningssystemet.

Vid ett genomförande av utredningens förslag i denna del torde fr. o. m. budgetåret 1964/65 de nu över särskilt anslag å riksstaten reglerade kostnaderna för skogsbiträde, som anlitas för vården av skogar under stiftsnämndens förvaltning, få bestridas direkt ur kyrkofonden utan omgången över riksstaten.

Utredningens förslag, att kostnaderna för biträde, som stiftsnämnd tillfälligt anlitar för uppgörande av skogshushållningsplan, likaledes skall få bestridas direkt ur kyrkofonden, innebär en administrativ förenkling, som har nära samband med här förut behandlade förslag. Någon invändning i sak har vid remissbehandlingen inte riktats mot förslaget i denna del, och jag förordar att det genomföres.

I enlighet med det anförda har inom ecklesiastikdepartementet upprättats förslag till lag om ändrad lydelse av 44 och 46 §§ EBO, lag om ändrad lydelse av 6 och 10 §§ LKF samt lag med särskilda bestämmelser om hushållningsplan för ecklesiastikt löneboställes skog m. m. Organisationsförändringen beträffande skogsbiträden och tillfälliga biträden bör genomföras den 1 januari 1964, under det att lagstiftningen angående hushållningsplan m. m. bör träda i kraft redan den 1 juli 1963. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter om sådan ändring i gällande normaluppskattningar, att skogsbiträdeskostnaderna bortfaller under återstående del av uppskattningsperioden, och att värdet av löneboställes normalavkastning uppräknas i motsvarande mån vid kommande avräkningar mellan pastoraten och kyrkofonden.

Vad slutligen angår spörsmålet huruvida de föreslagna lagändringarna kräver allmänt kyrkomötes medverkan får jag erinra om att de ändringar som vidtagits i EBO och LKF sedan slutet av 1930-talet skett utan att kyrkomötets samtycke inhämtats därtill i den ordning, som gäller för stiftande av kyrkolag. Jag får vidare upplysa, att kyrkomöteskommittén (majoriteten) i betänkandet »Kyrkomötets grundlagsenliga befogenheter» (SOU 1955: 47 s. 173 ff.) i förevarande fråga ansett, att endast EBO:s för förvaltningen av boställena grundläggande bestämmelser ävensom — vad angår LKF — bestämmelserna i 1 och 8 §§ är av kyrkolags karaktär eller hör under kyrkomötets kompetens enligt § 114 regeringsformen. Samma kommitté (majoriteten) har jämväl funnit att principen om s. k. formell lagkraft visserligen som regel bör medföra, att kyrkomötets samtycke inhämtas vid upphävande och ändring av övriga delar av EBO men att detta inte bör gälla bestämmelser, vilka till sitt innehåll uppenbart inte har kyrkolags natur. Jag finner för egen del ingen tvekan föreligga om att de föreslagna lagändringarna — vilka inte innebär någon förändring av vare sig principiell eller mera genomgripande räckvidd — liksom den temporära lagstiftningen om hushållningsplan m. m. kan genomföras utan medverkan av kyrkomötet.

Motionerna I: 646 och II: 798

I motionerna I: 646 och II: 798 hemställes, såsom ovan angivits, om avslag å propositionen, såvitt den avser överförande av kostnaderna för avlönande av skogsbiträdena till kyrkofonden.

Motionärerna påpekar den nuvarande organisationens nackdelar, vilka kommer att framträda ännu mer allteftersom skogsbrukets påbörjade mekanisering fortskrider. Motionärerna erinrar om att frågan om en rationell förvaltning av skogarna är under utredning och slår fast, att det för de flesta torde stå klart, att det nuvarande systemet måste överges. Motionärerna fortsätter.

I diskussionen har det framkommit förslag om två skilda lösningar av frågan. Den ena går ut på att pastoratsskogarna — liksom statens och bolagens skogar — genom omfattande jorda- och ägoutbyten skulle dras samman till större block, som sedan skulle förvaltas för pastoratens gemensamma räkning antingen av en myndighet eller av ett organ för en pastoratens sammanslutning. Den andra föreslagna lösningen innebär, att pastoratsskogarna skola anslutas till de skogsbruksområden, som nu hålla på att organiseras på landsbygden. Riksdagen har ju uttalat sig till förmån för bildande av sådana områden. Föredragande statsrådets uttalande i propositionen (s. 24) om den begränsning i självbestämmanderätten, som skulle följa av anslutning till skogsbruksområde, är därför förvånande. Genom anslutning till skogsbruksområden skulle pastoraten kunna tillgodogöra sig såväl den sakkunniga personal som den maskinella utrustning, dessa områden tillhandahålla sina medlemmar.

Hur förvaltningsfrågan kommer att lösas är ovisst. Det synes emellertid icke vara lämpligt att nu vidta en åtgärd, som skulle försvåra den omorganisation, som efter allt att döma kommer att beslutas, sedan den sittande ecklesiastika

boställsutredningen avslutat sitt arbete. Och det är väl självklart, att de i framtiden skulle bli svårare att avveckla skogsbiträdesorganisationen, därest skogsbiträdena skulle bli anställda hos den centrala kyrkofonden än om de förbli deltidsanställda i ettvarvt pastorat för sig.

Även om det naturligtvis kan sägas, att biträdenas formella ställning som biträden åt pastoraten icke rubbas genom den reform, som föreslås i propositionen, så är det dock omöjligt att blunda för att reformen i realiteten komme att innebära ett steg i riktning mot att biträdena bli myndighetsbiträden i stället för pastoratsbiträden. Med en därav följande glidning från kommunal självstyrelse mot myndighetsförvaltning.

II. Vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

Stifts- och kontraktsadjunkterna

Enligt 3 § prästlönereglementet får stifts- och kontraktsadjunktstjänster inrättas av Kungl. Maj:t högst till det antal, som riksdagen medger. Enligt 17 § samma reglemente är ifrågavarande tjänster placerade i lönegrad Ae 19. Jämlikt 6 § andra stycket 1) lagen om kyrkofond skall kostnaderna för dessa prästers avlöningsförmåner bestridas ur kyrkofonden.

För närvarande finns inrättade 43 stiftsadjunktstjänster och tre kontraktsadjunktstjänster. Samtliga kontraktsadjunktstjänster är placerade i Luleå stift. Stiftsadjunktstjänsterna har av Kungl. Maj:t för tiden den 1 juli 1960—den 30 juni 1963 fördelats sålunda, att Luleå stift erhållit fem stiftsadjunktstjänster, Uppsala och Lunds stift likaledes fem, Visby stift en samt vart och ett av övriga stift tre stiftsadjunktstjänster.

Hos Kungl. Maj:t har *domkapitlen i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm* anhållit om en utökning av antalet stiftsadjunkter inom respektive stift med två tjänster och *domkapitlet i Luleå* om en utökning av antalet kontraktsadjunkter i stiftet med en. Av de föreslagna åtta stiftsadjunktstjänsterna föreslås fem för studentpräster, nämligen två i Uppsala stift samt en i ettvarvt av Lunds, Göteborgs och Stockholms stift.

En tjänst i Lunds stift har motiverats dels med behov av att anställa en stiftsadjunkt för arbete vid stiftsgården i Båstad, dels med hänvisning till den stora folkmängden i stiftet och det stora antalet hamnstäder. Göteborgs domkapitel har som skäl för inrättande av en stiftsadjunktstjänst bl. a. åberopat den stora folkmängden i stiftet och Stockholms domkapitel har framhållit den stora ökningen av ungdom i Stockholms ytterförsamlingar.

Som bidrag till avlöning av präster för verksamhet bland universitets- och högskolestuderande m. fl. utgår sedan år 1949 ett årligt anslag ur kyrkofonden, för närvarande uppgående till högst 8 500 kr.

Kammarkollegiet erinrar om att tredje lagutskottet med anledning av motioner vid 1962 års riksdag om anställande av stiftsadjunkter som studentpräster förordat, att frågan om den andliga vården vid universitet och högskolor gjordes

till föremål för översyn i den form Kungl. Maj:t kunde finna lämplig. Innan en översyn skett, bör det enligt kollegiets uppfattning inte ifrågakomma att anställa stiftsadjunkter som studentpräster.

Beträffande *Lunds stift* anser sig kollegiet — efter vad i ärendet blivit uttrett rörande den kyrkliga verksamheten vid stiftsgården i Båstad och de förefintliga stiftsadjunkternas arbetsförhållanden samt med beaktande av stiftets storlek — kunna tillstyrka att ytterligare en stiftsadjunkt får anställas.

Kollegiet framhåller vidare, att *Göteborgs* och *Stockholms stift* jämte *Lunds stift* i avseende till invånarantal är väsentligt större än övriga stift, samt anser sig, med hänsyn till vad som utretts rörande behovet av stiftsadjunkter i dessa stift, kunna tillstyrka en utökning av stiftsadjunktsorganisationen i vardera av stiften med en befattningshavare.

Förslaget om ytterligare en kontraktsadjunkt i *Luleå stift* anser sig kollegiet, bl. a. med hänsyn till prästbristen i detta stift, inte kunna tillstyrka.

I detta sammanhang må återgivas vad *tredje lagutskottet* i sitt ovannämnda, av riksdagen godkända *utlåtande nr 17 år 1962* anfört vid behandlingen av yrkandet i motionerna I: 16 och II: 26 år 1962 att särskilda studentprästbefattningar i form av stiftsadjunktstjänster skulle inrättas i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm.

För närvarande har den andliga vården vid universitet och högskolor ordnats så att vissa präster utsetts att vid sidan av ordinarie församlingsarbete särskilt verka bland studenterna. Avlöningsfrågan synes i vart fall i Stockholm ha lösts så att vederbörande erhållit partiell tjänstledighet med löneavdrag, varvid studentprästnämnden — med anlitande bl. a. av anslaget ur kyrkofonden — svarar för utfyllnad av lönen. I Lund tillämpas, såvitt framgår av vissa yttranden, det systemet att den prästerlige befattningshavaren i fråga genom dispositioner av sina överordnande utan avdrag å lön frigöres från övrigt arbete så att han i större omfattning kan ägna sig åt verksamhet bland studenterna, därvid några ekonomiska förpliktelser ej åvilar studentkåren.

Antalet studerande vid universitet och högskolor på de ifrågavarande kårorterna är, som framgår av de i den föregående redogörelsen refererade motionerna, numera betydande. I den mån studenterna — såsom i stor utsträckning torde vara fallet — ej är kyrkoskrivna inom vederbörande städers församlingar är den prästerliga organisationen inom församlingarna ej avpassad med tanke på dessa. I de flesta yttrandena över motionerna uttalas att behovet av kontakt med en prästman för samtal, rådgivning eller andlig vård i övrigt är framträdande för den kategori av befolkningen som universitets- och högskolestuderande utgör. Om så är fallet måste vederbörande församlingars resurser i fråga om antalet prästerliga befattningshavare framstå som än mer otillräckliga.

I princip bör enligt utskottets mening i fråga om den andliga vården gälla enhetliga regler för alla befolkningskategorier. Den ordinarie verksamheten i varje församling bör således så långt möjligt kunna omfatta alla dem som vistas inom församlingen. På denna princip vilar de nyligen genomförda besluten om inordnande av den andliga vården vid sjukhusen i församlingsprästernas tjänsteuppgifter. Principen har också kommit till uttryck i det förslag angående självårdsverksamheten inom krigsmakten som framlagts i försvarets personalvårdsutrednings betänkande III. Statsmakternas ställningstagande till för-

slaget i denna del har emellertid skjutits på framtiden (se bil. 6 till årets statsverksproposition s. 286—289 och 291—292. Jfr även bil. 4 till statsverkspropositionen s. 55—63 och 76—77 angående den andliga vården vid fångvårdsanstalterna). Från nu angivna synpunkt synes den lösningen vara att föredra att för bestämmande av antalet präster i församling, där regelmässigt ett större antal å annan ort kyrkoskrivna studerande vistas, en viss koefficient finge tillgodoräknas vid beräkningen av befolkningsunderlaget i församlingen. Svårigheter — åtminstone i fråga om de större kårorterna — att avgöra till vilken eller vilka församlingar studenterna skall anses knutna kan emellertid tala mot en sådan anordning. Till stöd för alternativet att — såsom skett beträffande sjömännen i vissa större hamnar — inrätta en särskild prästerlig befattning för ändamålet kan möjligen även åberopas studenternas intresse att äga tillgång till en gemensam präst, vars verksamhet kan anknytas till en studenternas egen eller en av dem eljest speciellt anlitad kyrkobyggnad.

Utskottet anser förevarande spörsmål väl förtjänt av uppmärksamhet och förordar att frågan göres till föremål för översyn i den form Kungl. Maj:t kan finna lämplig. Innan resultatet av en sådan översyn och i anledning därav gjorda överväganden framlagts är utskottet ej berett att taga ställning till frågan huruvida särskilda åtgärder på området kan anses påkallade. Med hänsyn till utskottets tidigare antydda principiella inställning rörande den andliga vården över huvud måste ett sådant ställningstagande bl. a. bli beroende av i vilken utsträckning de studenter som vistas inom kårorterna är eller bör vara kyrkoskrivna inom församlingarna därstädes.

Föredraganden. Beträffande frågan om studentpräster, som varit föremål för ytterligare överväganden inom ecklesiastikdepartementet, vill jag framhålla, att den församlingsprästerliga verksamheten i princip bör omfatta samtliga, som vistas inom en församling. Av de studerande på de större kårorterna är emellertid en betydande del — i enlighet med bestämmelserna i folkbokföringsförordningen — inte kyrkoskrivna på studieorten. Då församlingsprästernas antal är beroende av antalet församlingsmedlemmar, är det inte troligt att församlingsprästerna kan hinna att i någon större utsträckning stå till förfogande för de studerande på kårorterna. Det torde å andra sidan, bl. a. med hänsyn till svårigheten att avgöra till vilken församling på kårorten studenterna skall räknas, knappast vara genomförbart att vid fastställandet av antalet präster i en församling ta hänsyn till antalet å annan ort kyrkoskrivna studenter.

Jag anser mig emellertid trots detta inte kunna biträda förslaget, att stiftsadjunktstjänster inrättas enbart för att tagas i anspråk av befattningshavare med så speciella arbetsuppgifter som de som förutsättes åligga en studentpräst. Däremot anser jag det motiverat, att vid fastställandet av antalet stiftsadjunktstjänster i de olika stiftet hänsyn även tages till att ett betydande antal ungdomar på grund av studier vistas å annan ort än där vederbörande är kyrkoskrivna.

Jag vill därför, med beaktande jämväl av vad kammarkollegiet anfört rörande Lunds, Göteborgs och Stockholms stift, tillstyrka inrättandet av ytterligare en stiftsadjunktstjänst i vardera Uppsala, Lunds, Göteborgs och Stockholms stift. Vid bifall härtill bör särskilt bidrag ur kyrkofonden till avlönande av student-

präster enligt min uppfattning inte längre utgå, då två av dessa nya stiftsadjunktstjänster får anses träda i stället för de studentprästbefattningar i Uppsala och Stockholm till vilka bidrag nu utgår. Inte heller synes beträffande Lunds och Göteborgs stift vid bifall till förslaget något behov föreligga av att ställa en särskild pastoratsadjunkt till förfogande för studentprästuppgifter.

Förslaget om inrättande av ytterligare en kontraktsadjunktstjänst i Luleå stift kan jag inte biträda.

Avlöningsbidrag till sjömanspräster

Ur kyrkofonden utgår för närvarande till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse jämlikt 6 § andra stycket 4) lagen om kyrkofond tolv bidrag, vart och ett å 18 500 kr., för avlöande av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet.

Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse har anhållit dels om bidrag ur kyrkofonden för budgetåret 1963/64 till avlöande av ytterligare två sjömanspräster, dels om höjning av nu utgående bidrag från 18 500 kr. till 20 400 kr. med hänsyn till 1962 och 1963 års lönehöjningar samt om retroaktivt tillägg till nu utgående bidrag för tiden den 1 januari 1962—den 30 juni 1963 med 2 148 kr. per bidrag. Av framställningen inhämtas, att styrelsen under budgetåret 1961/62 på 26 platser utomlands i sin tjänst haft totalt 51 anställda med heltidstjänst, därav 20 sjömanspräster, två biträdande präster, åtta manliga och 21 kvinnliga assistenter (20 husmödrar och en församlingssyster). Genom avlöningsbidrag har styrelsen dessutom medverkat till anställande av en svensk sjuksköterska i Genua. Styrelsen erinrar om att ökningen av antalet bidragsrum till tolv för budgetåret 1962/63 icke innebär någon avlastning av styrelsens egen ekonomi, enär det nytillkomna lönebidraget är avsett för sjömanspastorn i Hamburg, som tidigare avlönats av Evangeliska fosterlandsstiftelsen.

Vidare har *domkapitlet i Uppsala*, efter hörande av sjömansvårdsstyrelsen, med anledning av ett av svenska församlingen i Johannesburg framlagt förslag om ombildning av församlingen till svensk utlandsförsamling förordat, att sjömansvårdsstyrelsen får övertaga ansvaret för svensk kyrklig verksamhet i Johannesburg mot att styrelsen erhåller bidrag ur kyrkofonden för avlöande av en sjömanspräst därstädes.

Kammarkollegiet har, med hänsyn till vad sjömansvårdsstyrelsen anfört rörande omfattningen av styrelsens verksamhet samt den stora betydelsen, kanske främst socialt, av att framför allt de yngre sjömännen inom handelsflottan erbjudes ett alternativ till hamnmiljöns många gånger destruktiva inflytande, intet att erinra mot att bidrag ur kyrkofonden lämnas till ytterligare två sjömanspräster.

Kollegiet anser sig också kunna tillstyrka, att sjömansvårdsstyrelsen får övertaga ansvaret för svensk kyrklig verksamhet i Johannesburg mot att styrelsen erhåller bidrag ur kyrkofonden för avlöande av en sjömanspräst därstädes

efter samma grunder, som gäller beträffande övriga bidrag till sjömanspräster. Kollegiet tillstyrker alltså, att ur kyrkofonden får utgå bidrag till tillhoppa ($12 + 2 + 1 =$) 15 sjömanspräster.

Sjömansvårdsstyrelsens hemställan, i vad den avser förhöjt bidrag ur kyrkofonden samt retroaktivt lönetillägg ur samma fond, föranleder inte heller någon erinran från kollegiet.

Föredraganden. Om man bortser från det för innevarande budgetår nytillkomna, för sjömanspastorn i Hamburg avsedda lönebidraget, har antalet bidrag ur kyrkofonden till avlönande av sjömanspräster varit oförändrat sedan 1953. Omfattningen av sjömansvårdsstyrelsens verksamhet har emellertid sedan dess ökat avsevärt och sjömanspräster har anställts i flera nya utomeuropeiska hamnstäder. Jag föreslår därför att bidrag får utgå till avlönande av ytterligare en sjömanspräst.

Sjömansvårdsstyrelsens övertagande av ansvaret för svensk kyrklig verksamhet i Johannesburg synes av flera skäl vara att föredraga framför en ombildning av den svenska församlingen därstädes till svensk utlandsförsamling. Jag vill därför också tillstyrka, att till sjömansvårdsstyrelsen får utgå ett avlöningsbidrag ur kyrkofonden för ifrågavarande verksamhet.

I likhet med vad som tidigare skett bör viss uppräkningsbidragen ske med hänsyn till de allmänna lönehöjningar, som ägt rum. Det av sjömansvårdsstyrelsen framförda förslaget om höjning av bidragsbeloppen till 20 400 kr. biträder jag. Vidare förordar jag, att retroaktivt tillägg för tiden den 1 januari 1962—den 30 juni 1963 får utgå med ett avrundat belopp av 2 150 kr. per bidrag eller sammanlagt 25 800 kr.

Anslag till anlitande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden

Med hänsyn bl. a. till 1963 års kyrkomöte föreslås i propositionen att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 10 000 kr. till 70 000 kr.

Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet

Jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av högst 50 000 kr. ur kyrkofonden såsom bidrag till kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet har för budgetåret 1963/64 anhållit att anslaget till ifrågavarande utbildning höjes till 90 000 kr., motsvarande de

beräknade kostnaderna — utöver vad som täckes av elevavgifter — för avlöningar åt lärare och arvoden åt föreläsare. Kostnaderna för lokaler, undervisningsmateriel, administrationskostnader m. m. har direktionen däremot avsett, att diakonsällskapet skulle bestrida.

Kammarkollegiet framhåller, att direktionen för 1962/63 anhöll om ett till 100 000 kr. förhöjt anslag, men att statsmakterna icke fann anledning höja bidraget ur kyrkofonden. Kollegiet anser, att någon höjning av bidragsbeloppet för budgetåret 1963/64 icke bör ifrågakomma, samt föreslår, att bidraget ur kyrkofonden till angivna verksamhet vid Sköndalsinstitutet bestämmes till oförändrat belopp eller 50 000 kr.

Föredraganden. En viss ökning av bidraget till den kyrkomusikaliska utbildningen vid Sköndalsinstitutet synes motiverad med hänsyn till kostnadsstegringar på grund av höjda lärarlöner och föreläsararvoden. Jag förordar därför en höjning av bidraget med 8 000 kr. till högst 58 000 kr.

Övriga frågor om anslag ur kyrkofonden

Ärkebiskopen har i särskild skrivelse meddelat, att flera ansökningar om mera betydande resebidrag är att förutse för det kommande budgetåret, däribland en ansökan om bidrag till kostnaderna för fyra delegater vid Faith and Order's fjärde världskonferens i Montreal i Canada den 12—den 26 juli 1963. För denna konferens beräknas enligt ärkebiskopen kostnaderna för resor och traktamenten för fyra delegater uppgå till omkring 16 000 kr.

Vidare har *Lutherska världsförbundets svenska sektion* anhållit, att resebidrag måtte få utgå till 22 av biskopsmötet utsedda delegater till Lutherska världsförbundets fjärde generalförsamling i Helsingfors den 30 juli—den 11 augusti 1963 med ett sammanlagt belopp av 16 500 kr.

Föredraganden. Kostnaderna för resebidrag åt delegater vid olika kyrkliga konferenser m. m. i utlandet brukar regelmässigt bestridas från det enligt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond utgående anslaget till extra utgifter, vilket fr. o. m. den 1 juli 1960 uppgår till 60 000 kr. för budgetår. De för Faith and Order's fjärde världskonferens i Montreal och Lutherska världsförbundets fjärde generalförsamling i Helsingfors beräknade resebidragen är emellertid så avsevärda, att de icke helt kan bestridas inom ramen av ett oförändrat anslag till extra utgifter. Jag föreslår därför, att vid sidan av anslaget till extra utgifter jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond anvisas ett särskilt engångsbelopp av 25 000 kr. till bestridande av kostnader för ifrågavarande resebidrag.

III. Motionerna I: 677 och II: 831 om pastoratens kyrkvaktmästarlönekostnader

I motionerna hemställes om prövning och förslag rörande utjämning genom kyrkofonden av pastoratens kyrkvaktmästarlönekostnader. Motionärerna lämnar först följande redogörelse för präst- och kyrkomusikerlönekostnadernas utjämning.

I fråga om pastoratens präst- och kyrkomusikerlönekostnader förekommer reglering genom kyrkofonden. Om präst- och kyrkomusikerlönetillgångarna i ett pastorat lämnar så stor avkastning att det blir ett överskott, sedan man täckt lönekostnaderna under året samt visst virkesbehov, skall pastoratet leverera in hälften av överskottet till kyrkofonden. Kyrkofondens inkomster består dock till övervägande delen av den allmänna kyrkoavgiften, som årligen erlägges av samtliga pastorat i förhållande till antalet skattekronor.

I den mån präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna inte blir täckta av avkastningen från avlöningstillgångarna eller andra tillgängliga medel, får pastoraten enligt av Kungl. Maj:t fastställda normer tillgripa viss uttaxering (församlingsavgift). Förslår inte nu nämnda inkomstkällor till att täcka lönekostnaderna, får pastoratet tillskott ur kyrkofonden för det som erfordras ytterligare. I fråga om pastoratsadjunkterna gäller att kyrkofonden svarar för avlöandet, utom då det gäller vikariatslöneförordnande på församlingsprästtjänst.

Motionärerna anför därefter såsom skäl för sin hemställan.

Regleringen av präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna genom kyrkofonden medför en betydelsefull kostnadsutjämning mellan pastoraten. Denna ordning tillämpas emellertid inte för avlöandet av kyrkvaktmästarna. Även de sistnämnda avlöningskostnaderna kan dock innebära betydande variationer i belastningen de olika pastoraten emellan. Det framstår därför som berättigat att en skyndsam prövning sker av möjligheterna att utjämna lönekostnaderna beträffande kyrkvaktmästarna genom kyrkofonden såsom nu sker i fråga om t. ex. kyrkomusikerna.

Rörande tillkomsten av den 1950 gjorda ändringen i kyrkofondslagen på grund av finansiering av de med kyrkomusikerorganisationen förbundna kostnaderna får utskottet hänvisa till första lagutskottets utlåtande nr 29 år 1950. En redogörelse för kyrkofondens tillkomst och ändamål är intagen i Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 1 (SOU 1945: 16) s. 126 ff. Kyrkofonden skall jämlikt 1 § lagen om kyrkofond användas för kyrkliga ändamål på sätt i lagen bestämmes. I betänkandet s. 138 konstateras att vare sig från synpunkten av kyrkofondens lagbestämda ändamål eller eljest principiellt hinder mötte mot att jämväl i vad gäller kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet kostnader för en utjämning av de kyrkliga kommunerna emellan pålades kyrkofonden.

Genom lagen om församlingsstyrelse, som trätt i kraft i år, ankommer det på det representativa organet — kyrkofullmäktige eller kyrkostämma — att av-

göra, vilket förvaltningsorgan som skall handlägga personalärenden. Bland dessa ärenden ingår tillsättande och entledigande av kyrkvaktmästare. Avlöning till sådan befattningshavare äger den kyrkliga kommunen att själv besluta om. I detta sammanhang må anmärkas att omfattningen av pastoratens åligganden, såvitt avser prästernas och kyrkomusikernas avlönande är reglerad i särskilda författningar.

Här må också erinras om att sistnämnda lag innebär flera viktiga nyheter då det gäller samverkan mellan församlingar i gemensamma angelägenheter. Vid granskningen av propositionen till lagen anförde således *konstitutionsutskottet* i sitt *utlåtande nr 16 år 1961*.

I propositionen framhålles, att betydande fördelar står att vinna, om de kyrkligt ekonomiska angelägenheterna handhas av den större kommunala enhet, som en samfällighet utgör. Utskottet vill understryka vikten av att samfällighetsbildning kommer till stånd i vidgad utsträckning. Församlingarna bör, där så är möjligt, söka gå samman och bilda enheter med större ekonomisk bärkraft. Planeringen för framtida behov kan göras säkrare och mera långsiktig.

Slutligen må anmärkas att Svenska pastoratens riksförbund på uppdrag av Biskopsmötet yttrat sig i frågan om överförande av kyrkvaktarnas löner på pastoraten. Sedan pastoratsförbundet verkställt viss utredning, har pastoratsförbundet, som icke tillstyrkt den ifrågasatta åtgärden, i skrivelse den 4 april 1963 till Biskopsmötet anfört.

Av utredningen torde framgå, att effektiv hjälp icke kan lämnas de tyngst drabbade församlingarna genom överförande av kyrkvaktarnas löner på pastoraten. Det torde också framgå, att en betydande hjälp lämnas skattedragarna i dessa församlingar genom de allmänna skattelindringsbidragen. Denna hjälp har för övrigt blivit väsentligt större än tidigare genom den reform, som verkställdes genom förordningen den 18 maj 1962. Det är visserligen sant, att denna hjälp endast till en mindre del avsätter spår i församlingarnas stater och räkenskaper, då den ju lämnas huvudsakligen i form av bidrag till de borgerliga kommunerna, men i realiteten blir det likvärdigt till församlingen skattskyldiga, som komma i åtnjutande av lindringen.

Det kan tilläggas, att den ifrågasatta reformen knappast skulle kunna genomföras utan en författningsmässig reglering av kyrkvaktarsysslorna med timtalsberäkning osv. ungefär som i kyrkomusikerförfattningarna.

IV. Motionerna I: 125 och II: 148 om anslag till avlönande av en finskspråkig präst i Sundsvall

Motionerna. I motionerna påpekas att i Sverige för närvarande betydligt fler än 100 000 finnar är bosatta. Av de efter kriget inflyttade behärskar enligt uppskattning 90 % icke svenska eller har så ringa kunskap att de icke kan tillgoda göra sig t. ex. en svenskspråkig gudstjänst. Finska präster, som är avlönade av Finlands kyrka, är placerade i Göteborg och Västerås, men de saknar möjlighet

att verka inom de sex nordligaste länen. Motionärerna framhåller, att dessa präster utöver själavårdande verksamhet också har att biträda i sociala frågor och i mån av tid söka tillfredsställa det kulturella bildningsbehov som finns hos de inom området bosatta finnarna. Motionärerna fortsätter:

Det vore föga rimligt att kräva att kyrkan i Finland skulle avlöna ytterligare någon eller några präster för tjänstgöring i Sverige, eftersom de här arbetsverksamma finnarna betalar skatt i vårt land. Den del av kyrkoskatten som går till själavårdande och kurativ verksamhet kommer inte i någon form de finnar till godo vilka ej alls eller dåligt talar och förstår svenska språket. Detta drabbar framför allt finnarna i de sex nordligaste länen, eftersom ingen finsk präst är verksam där och eftersom ett förhållandevis stort antal av dessa finnar inflyttat dit från rent finskspråkiga bygder i norra Finland. Med hänsyn härtill synes det vara skäligt att med svenska skattemedel avlöna en finskspråkig präst med placering i Norrland.

På finskt kyrkligt håll har man understrukit, att det finns ett starkt behov hos många finnar i Sverige att få rådgöra med en finsk präst. Finska kyrkans diakonstyrelse har ställt sig positiv till anställningen av en finsk präst i norra Sverige. Ärkebiskop Hultgren och alla biskopar i vårt land har stött önskemålet.

Av de hos utlänningskommissionen den 1 oktober 1962 arbetsanmälda finnarna var ungefär 60 % att finna inom Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län. Dessa siffror ger vid handen, att det kunde vara lämpligt att placera en för de norra delarna av vårt land avsedd finsk präst i Gävle eller Sundsvall, vilket också från finsk sida förordats. Även i Norrbottens län finns visserligen ett betydande antal finnar, men å andra sidan är flera svenska präster därstädes finsktalande. För vår del förordar vi Sundsvall. Från sin förläggningssort skulle sedan denne präst under olika delar av året företaga resor runt om i de sex nordligaste länen. Möjligheter synes föreligga att erhålla medel för täckande av reseomkostnaderna från kulturfonden för Sverige och Finland.

För avlöning av en sådan befattningshavare beräknas 25 000 kr. bli erforderliga.

Remissyttranden. Motionerna tillstyrkes av de två hörda domkapitlena men avstyrkes av kammarkollegiet. Statskontoret finner att ställningstagande först kan ske efter närmare överväganden.

Domkapitlet i Härnösands stift förklarar sig dela motionärernas uppfattning om behovet av en finskspråkig präst. Med hänsyn till den stora prästbristen och otillräcklig tillgång på svenska finskspråkiga präster anser emellertid domkapitlet att en finsk präst bör anställas. Domkapitlet finner i likhet med motionärerna att Sundsvall bör vara stationeringsort. Domkapitlet har därvid särskilt åberopat att ett stort antal finnar är bosatta där.

Domkapitlet i Luleå stift tillstyrker livligt bifall till motionerna. Domkapitlet instämmer helt i motionärernas argumentering och har icke någon erinran mot Sundsvall som stationeringsort.

Kammarkollegiet upplyser att enligt senast tillgängliga statistiska uppgifter (Statistisk årsbok för Sverige 1962) uppgick antalet i Finland födda, här mantalsskrivna personer den 1 november 1960 till 101 307, av vilka 74 935 icke var

svenska medborgare. Kollegiet anmärker, att för att en utlänning skall kunna erhålla svenskt medborgarskap kräves att han skriftligen och muntligen skall kunna göra sig förstådd på svenska. Enligt kollegiet torde därför de i motionerna påtalade språksvårigheterna främst vara för handen bland de finnar, som icke vunnit svenskt medborgarskap. Efter vad kollegiet under hand inhämtat tillhör en betydande del av dessa finnar svenska kyrkan. Kollegiet uttalar vidare i sitt yttrande.

De finnar, som äro kyrkobokförda i Sverige och tillhöra svenska kyrkan, torde få anses vara berättigade till andlig omvårdnad från kyrkans sida i lika mån som andra medlemmar av kyrkan. Därest denna kyrkans uppgift på grund av språksvårigheter befinnes icke kunna tillfredsställande fyllas av vederbörande församlingspräster, lärer det finnas viss anledning att överväga, om icke särskilda åtgärder böra vidtagas för att bättra förhållandet.

Avgörande för frågan om behovet av åtgärder måste emellertid vara de önskemål, som kunna ha kommit till uttryck från berörda finnarssida, och den inställning till spörsmålet, de i övrigt befinnas ha. Här om saknas varje upplysning i motionerna.

Blir det klarlagt att bland nämnda finnar förefinnes en utbredd önskan om förbättrade förhållanden i avseende å kyrklig omvårdnad och anses i anledning härav särskilda åtgärder påkallade, torde beslut i frågan böra föregås av en närmare utredning om vilka sådana åtgärder, som lämpligen böra ifrågakomma.

Kollegiet har ovan behandlat frågan om den andliga vården bland de i Sverige bosatta finnar, som tillhöra svenska kyrkan. Vidkommande de i Sverige bosatta finnar, som icke tillhöra svenska kyrkan, må anmärkas, att dessa finnar ej betala den del av kyrkoskatten (40 %), som anses belöpa på den själavårdande verksamheten. Vid en eventuell utredning om åtgärder för bättre andlig vård bland finnar, tillhörande svenska kyrkan, torde lämpligen också böra utredas, hur behovet av andlig vård bör tillgodoses för de finnar i Sverige, som ej tillhöra samma kyrka.

Kollegiet förklarar sig under åberopande härav icke kunna tillstyrka att ett särskilt anslag nu anvisas till avlönande av en finskspråkig präst i Sundsvall.

Statskontoret anför i remissvar följande.

De av motionärerna berörda svårigheterna i själavårdande och socialt kurativt hänseende är otvivelaktigt ägnade att uppmärksammas. De torde emellertid göra sig gällande icke enbart för de här bosatta och verksamma finnarna utan för de i landet arbetande utlänningarna i gemen. Antalet arbetsanmälda utlänningar uppgick 1 april 1962 till nära 122 000, varav i runt tal 51 000 finnar, nära 30 000 danskar och normmän samt över 40 000 av andra nationaliteter. Dessa senare är splittrade i många grupper med olika språk och religion, seder och bruk med därav föranledda kontaktsvårigheter sinsemellan och med samhällets offentliga institutioner. Kontakten med hemlandet via radio och genom besök försvåras genom avståndet till detta. I dessa avseenden måste finnarna anses betydligt gynnsammare ställda. De enbart finskspråkiga bör således ha bättre hjälp av sina landsmän än övriga icke svensktalande. För övrigt torde få förut-sättas, att hitflyttade finnar genom omständigheterna inom arbetslivet och på den privata sektorn i allmänhet snabbt inhämtar nödiga kunskaper i svenska språket. För den finsktalande befolkningen i gränstrakterna har statsmakterna på undervisningens och själavårdens område sedan länge visat förståelse för

problemen och ställt medel till förfogande (jfr k.k. 141/1959). Betydande medel har också anvisats för att främja de kulturella förbindelserna mellan Sverige och Finland och enligt vad statskontoret under hand erfarit har framställning om medel till avlönande av finskspråkig präst gjorts även till den av motionärerna nämnda kulturfonden.

I motionerna har icke tagits ställning till olika praktiska frågor i samband med ett eventuellt anslagsbeviljande. Här må särskilt nämnas huvudmannaskapet för den ifrågasatte prästen och till vem bidraget skall utbetalas. Vidare uppkommer spörsmål om prästens ställning till svenska kyrkans prästerskap. Villkoren för bidragets åtnjutande samt prästens tjänstgöringsförhållanden och avlöningsförmåner, bl. a. under sjukledighet m. m., synes även böra klargöras.

Statskontoret finner på grund av det anförda, att ett ställningstagande till den av motionärerna väckta frågan först kan ske efter närmare överväganden beträffande såväl principiella som praktiska med frågan sammanhängande problem.

Den av statskontoret berörda framställningen, som i kopia bifogats statskontorets yttrande, är gjord av Kyrkokommittén för finsktalande flyktingar och ställd till Kulturfonden för Sverige och Finland samt avser 23 000 kr. för anställande av en finsk präst för finsktalande i Sverige. I framställningen uppges bl. a., att Kungl. Maj:t beviljat dispens för anställande av en finsk präst som pastoratsadjunkt i Borås Caroli församling av Skara stift med uppgift att verka företrädesvis bland finsktalande i Borås med omnejd. Vidare omnämnes att en uppvaktning i ecklesiastikdepartementet från kommitténs sida i syfte att erhålla dispens för anställande av ytterligare en finsk präst i riket på motsvarande villkor har resulterat i negativt besked.

Enligt vad utskottet inhämtat har Kulturfonden i anledning av framställningen beslutat om ett anslag å 15 000 kr. för år 1963 till bidrag för avlönande av en finsk präst i Sverige.

I detta sammanhang må anmärkas att den av statskontoret omnämnda kungörelsen den 24 april 1959 föreskriver, att till sådan ordinarie prästerlig tjänst inom Norrbottens län, vars innehavare har att hålla gudstjänster eller andra kyrkliga förrättningar på finska språket, endast den må förekomma som äger erforderlig kunskap i nämnda språk.

V. Utskottet

Sedan önskemål därom framförts bl. a. av 1958 års riksdag tillkallades år 1960 sakkunniga, som sedermera antagit benämningen 1960 års ecklesiastika boställsutredning, med uppgift att verkställa översyn av den ecklesiastika boställsförvaltningen och gällande normaluppskattningsystem beträffande avkastningen av löneboställen. Utredningen har i ett delbetänkande framlagt förslag till vissa smärre reformer på den ecklesiastika boställsförvaltningens område, vilka utredningen funnit angeläget att de snarast genomföres. Förslaget, som remissbehandlats, ligger till grund för de i propositionens första del förordade ändringarna av gällande lagstiftning.

I propositionen föreslås sålunda först att möjlighet öppnas att fastställa kortare giltighetstid för skogshushållningsplan för ecklesiastiskt löneboställe samt för uppskattning av sådant boställes årliga normalavkastning, om man därigenom kan samordna giltighetstiderna beträffande skilda boställen inom samma pastorat. Förslaget är närmast betingat av att olika tidsperioder kommit att gälla i åtskilliga av de efter den genomförda pastoratsreformen nybildade pastoraten.

Utskottet, som i likhet med föredragande statsrådet anser att de förordade bestämmelserna innebär uppenbara praktiska fördelar, har ingen erinran mot bifall till propositionen i denna del.

För att förenkla det administrativa förfarandet beträffande avlöning, pension och andra anställningsvillkor för de hos pastoraten anställda skogsbiträdena föreslås vidare — i huvudsaklig överensstämmelse med vad utredningen anfört — att nuvarande omständliga remissförfarande i avlöningsfrågor slopas, att stiftsnämnderna skall svara för skyldigheter, som i samband med den allmänna tilläggs pensioneringen m. m. ankommer på arbetsgivare samt att kostnaderna för skogsbiträden bestrides icke av pastoraten utan direkt ur kyrkofonden. Den faktiska merkostnaden för kyrkofonden beräknas uppgå till inemot en halv miljon kronor. Vid remissbehandlingen av förslaget har skiftande uppfattningar kommit till uttryck. Huvudparten av remissorganen går dock ej in på närmare prövning i sak utan uttalar som sin åsikt att reformen bör anstå i avbidan på utredningens slutliga förslag. I de likalydande motionerna I: 646 och II: 798 hemställs också om avslag å propositionen i denna del. Motionärerna betonar, att det är ovisst hur frågan om en rationell förvaltning av pastoratsskogarna skall lösas. Enligt motionärerna är det ej lämpligt att nu vidtaga en åtgärd som skulle försvåra de ändringar som efter allt att döma kommer att beslutas, sedan utredningen avslutat sitt arbete. Motionärerna finner att det i framtiden blir svårare att avveckla skogsbiträdesorganisationen om skogsbiträdena blir anställda hos den centrala kyrkofonden än om de förblir deltidsanställda i ettvart pastorat för sig.

Såsom utredningen framhållit medför det nuvarande systemet för lönekostnadernas bestridande uppenbara olägenheter i olika hänseenden för berörda

parter. Det framstår därför enligt utskottet såsom angeläget, icke minst med hänsyn till vikten av att det ecklesiastiska skogsbruket drives med största möjliga effektivitet, att en omläggning sker av avlöningssystemet. Den föreslagna reformen synes väl tjäna syftet att undanröja de nuvarande nackdelarna. Omläggningen lär vidare, vilket för utskottet framstår som särskilt önskvärt, trygga anställningsförhållandena och därigenom underlätta rekryteringen av väl kvalificerad personal till tjänsten som skogsbiträde. Såsom understrukits i propositionen tillgodoser också förslaget de önskemål som framförts av den personalgrupp varom här är fråga. Huvudinvändningen mot förslaget har ej heller grundats på nu berörda omständigheter utan i stället föranletts av att reformen skulle föregripa eller försvåra ett framtida ställningstagande till formerna för boställsförvaltningen. I likhet med föredragande statsrådet anser emellertid utskottet dessa farhågor betydligt överdrivna. Härtill kommer att ett avsevärt dröjsmål skulle uppstå därest man avvaktar en ny organisation. Utskottet vill i detta sammanhang jämväl erinra om att utredningen för egen del uttalat att förslaget icke föregriper den mera omfattande översyn av boställsförvaltningen som utredningen har att utföra. Reformen medför ej heller, vilket framförts i motionerna och vissa remissvar, sådan inskränkning i pastoratens självbestämmanderätt att på grund härav skäl föreligger att avstyrka förslaget. På grund av vad sålunda anförts får utskottet tillstyrka bifall till propositionen i denna del.

I nära samband med nu berörda spörsmål står vad i propositionen förordats om att kostnaderna för tillfälligt biträde som stiftsnämnd anlitar för att göra upp skogshushållningsplan skall bestridas direkt ur kyrkofonden. Utskottet har ej någon erinran mot detta förslag.

I propositionens senare del behandlas ett antal frågor om anslag ur kyrkofonden. Sålunda framlägges förslag om en utökning av antalet stiftsadjunktstjänster med fyra, nämligen en i vardera Uppsala, Lunds, Göteborgs och Stockholms stift. Dessa tjänster är enligt föredragande statsrådet motiverade av att vid fastställandet av antalet stiftsadjunkter hänsyn även bör tagas till att många ungdomar på grund av studier vistas å annan ort än där vederbörande är kyrkoskrivna. Vidare föreslås två nya avlöningsbidrag till sjömanspräster samt uppräkning av dessa bidrag med hänsyn till ökade lönekostnader. För anlåtande av biträde inom ecklesiastikdepartementet vid handläggningen av kyrkliga ärenden förordas, att ett anslag av 70 000 kr. anvisas för nästa budgetår. Slutligen föreslås att särskilda bidrag ur kyrkofonden får utgå för budgetåret 1963/64 till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet samt till svenska kyrkans representation vid Faith and Order's fjärde världskonferens i Montreal och Lutherska världsförbundets fjärde generalförsamling i Helsingfors.

Utskottet tillstyrker jämväl i denna del bifall till propositionen. Utskottet vill i detta sammanhang endast erinra om att de föreslagna nyinrättade stiftsadjunktstjänsterna får anses innebära en lösning av det vid föregående riksdag behandlade spörsmålet om den andliga vården vid universitet och högskolor.

I de likalydande motionerna I: 677 och II: 831, som är väckta i anledning av propositionen, understrykes att regleringen genom kyrkofonden av präst- och

kyrkomusikerlönekostnaderna är av betydelse för pastoraten. Även kyrkvaktmästarnas lönekostnader kan enligt motionärerna innebära avsevärda variationer i belastningen de olika pastoraten emellan. Motionärerna hemställer därför om prövning och förslag rörande utjämning genom kyrkofonden av pastoratens kyrkvaktmästarlönekostnader enligt i stort sett samma principer som gäller i fråga om kyrkomusikerlönekostnaderna.

Utskottet finner det önskvärt att, såsom motionärerna åsyftat, de mindre församlingarna om möjligt beredes lättnad beträffande utgifterna för kyrkvaktmästare. Det synes emellertid tveksamt om den i motionerna anvisade utvägen innebär den lämpligaste lösningen av spörsmålet. Sålunda har Svenska pastoratens riksförbund i ett nyligen till Biskopsmötet lämnat yttrande avstyrkt, att kyrkvaktmästarlönekostnaderna regleras över kyrkofonden. Pastoratsförbundet har funnit att, om kyrkofondens utgiftsökning skulle i sin helhet täckas genom kyrkoavgiften, denna måste höjas kraftigt. Därtill kommer enligt pastoratsförbundet att reformen mången gång skulle medföra en avsevärd minskning av det allmänna skattelindringsbidraget. Utskottet får också erinra om att en viss utjämning kan vinnas, därest församlingarna enligt församlingsstyrelselagens bestämmelser går samman och bildar enheter med större ekonomisk bärkraft. Oaktat utskottet kan instämma i motionernas syfte, anser emellertid utskottet med hänsyn till det anförda att motionerna icke för närvarande bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet har slutligen behandlat de fristående, likalydande motionerna I: 125 och II: 148, vilka tilldelats utskottet, enär kyrkofondsmedel skulle kunna disponeras för det i motionerna avsedda ändamålet. Motionärerna hemställer nämligen att ett anslag av 25 000 kr. måtte anvisas till bidrag för avlönande av en finskspråkig präst i Sundsvall. Motionärerna understryker, vilket också vitsordats i remissvar från domkapitlen i Härnösands och Luleå stift, att behov föreligger av en präst för tillgodoseende av själavårdande och kurativ verksamhet bland i norra Sverige bosatta finnar. Såsom statskontoret anført måste emellertid i samband med ett anslagsbeviljande åtskilliga praktiska frågor lösas, exempelvis huvudmannskapet för den ifrågasatte prästen och till vem bidraget skall utbetalas. Vidare bör enligt statskontoret ställning även tagas till villkoren för bidragets åtnjutande samt till prästens tjänstgöringsförhållanden och avlöningsförmåner. Här må jämväl anmärkas att motionernas syfte i viss mån tillgodosetts genom att enligt vad utskottet erfarit Kulturfonden för Sverige och Finland beslutat ett anslag för innevarande år om 15 000 kr. till bidrag för avlönande av en finsk präst i Sverige. Utskottet finner med hänsyn särskilt till vad statskontoret anført, att motionerna icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet får således hemställa,

A. att riksdagen med avslag å motionerna I: 646 och II: 798 måtte bifalla förevarande proposition, nr 95;

B. att motionerna I: 125 och II: 148 samt I: 677 och II: 831 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 maj 1963

På tredje lagutskottets vägnar:

HANS LEVIN

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Ebbe Ohlsson, Kristiansson, Knut Johansson*, Åkesson, Herbert Larsson, Ernst Olsson och Gunnar Pettersson*;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, Persson i Tandö, Hamrin i Kalmar*, Mattsson och Hammarberg.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Ebbe Ohlsson, Ernst Olsson och Mattsson*, som ansett

dels att utskottets utlåtande från det stycke, som börjar med »För att förenkla det administrativa...» och till det stycke som slutar med »Utskottet har ej någon erinran mot detta förslag.», bort ha följande lydelse:

För närvarande gäller att stiftsnämnden bestämmer det skäligen arvode, som skogsbiträden äger uppbära av pastoraten. I propositionen föreslås att kostnaderna för skogsbiträden bestrides direkt ur kyrkofonden, vilket är i huvudsaklig överensstämmelse med boställsutredningens förslag.

Flertalet av remissorganen har avstyrkt det av utredningen framlagda förslaget. Sålunda avstyrker statskontoret, kammarkollegiet, skogsstyrelsen, statens pensionsanstalt, åtta stiftsnämnder och pastoratsförbundet. Därjämte avstyrker 52 av 68 av stiftsnämnderna hörda och redovisade pastorat.

De flesta av de remissorgan som avstyrkt förslaget har ansett att boställsutredningens slutresultat bör avvaktas innan något beslut fattas.

Då det med nuvarande anställningsvillkor icke anmäls brist på sökande till ledigförklarade befattningar synes det utskottet icke nödvändigt att forcera denna fråga. Skogsbiträdenas anställningsvillkor har normalt fått följa med i löneutvecklingen för kronojägarna och har sålunda uppnått en lönenivå som torde kunna anses skäligen. Vidare är givetvis lönenivån en förhandlingsfråga.

Vad pensionsfrågan beträffar anser utskottet i likhet med statens pensionsanstalt att lösningen av denna fråga kan ske tillfredsställande utan ändring av nuvarande anställningsförhållanden.

Effektiviteten och förbilligande av kostnaderna för skötseln av pastoratens skogar kan på en mångfald platser ordnas genom att dessa skogar ingår i de skogsbruksområden som finnes och som håller på att bildas i landet. Då det därjämte ej är klart vilka organisationsformer som i och för sig kan erbjuda de bästa möjligheterna till att effektivt utnyttja pastoratens skogstillgångar, finner utskottet liksom flertalet remissinstanser, att någon ändring av skogsbiträdenas anställningsformer för närvarande icke bör ske. Utskottet tillstyrker sålunda yrkandet i motionerna I: 646 och II: 798 samt finner att ej heller ändring bör ske beträffande kostnaderna för tillfälliga biträden;

dels ock att utskottets hemställan *under A.* bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen i anledning av motionerna I: 646 och II: 798 för sin del icke måtte antaga de i propositionen framlagda förslagen om ändrad lydelse av 44 och 46 §§ lagen om ecklesiastik boställsordning samt 6 och 10 §§ lagen om kyrkofond samt

2. att riksdagen i övrigt måtte bifalla förevarande proposition, nr 95.

I N N E H Å L L

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
I. Vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning m. m.	
Inledning	7
Giltighetstiden för normaluppskattning och skogshushållningsplan ...	8
Kostnader för pastoratens skogsbiträden	9
Kostnader för tillfälligt biträde vid upprättande av hushållningsplan ..	11
Föredragande statsrådet	12
Motionerna I: 646 och II: 798	16
II. Vissa anslag ur kyrkofonden m. m.	17
III. Motionerna I: 677 och II: 831 om pastoratens kyrkvaktmästarlönekostnader	23
IV. Motionerna I: 125 och II: 148 om anslag till avlönande av en finskspråkig präst i Sundsvall	24
V. Utskottet	28
Reservation	31